

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

КРАВЧУК С. М.

**МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ
ПРАВ ЛЮДИНИ**

**Львів
Видавець Марченко Т. В.**

УДК 340.12
К-77

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Національного університету «Львівська політехніка»
(протокол № 8 від 18 листопада 2025 року)*

Рецензенти:

Кельман М. С. – доктор юридичних наук, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Інституту права психології та інноваційної освіти, Національного університету «Львівська політехніка».

Микієвич М. М. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського права Львівського національного університету імені Івана Франка, заслужений юрист України, академік Академії наук вищої школи України.

Котуха О. С. – кандидат юридичних наук, професор, декан факультету права Львівського торговельно-економічного університету.

К-77 Кравчук С. М. Міжнародний захист прав людини : термінологічний словник. Львів : Видавець Марченко Т. В. -280 с.
ISBN 978-617-8682-01-9

Термінологічний словник охопив аналіз основних категорій, термінів і понять з навчальної дисципліни «Міжнародний захист прав людини».

Для здобувачів вищої освіти, зокрема здобувачів спеціальності D8 Право другого (магістерського) рівня вищої освіти, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, науковців, правозахисників та співробітників неурядових організацій, практикуючих юристів та адвокатів, державних службовців та широкого кола осіб, чия діяльність пов'язана з праволюдською сферою.

Видано в авторській редакції.

УДК 340.12

ISBN 978-617-8682-01-9

© Світлана Миколаївна Кравчук
© Видавець Марченко Т. В.

ПЕРЕДМОВА

*Верховенство права має бути не просто словами на папері,
а живим досвідом у житті кожної людини.*

*Van Gi-tun
Південнокорейський державний діяч і дипломат,
8-й Генеральний секретар ООН*

Навчальна дисципліна «Міжнародний захист прав людини» функціонує на перетині публічного міжнародного права та конституціоналізму, створюючи складний інтердисциплінарний простір, де точність термінології є епістемологічним імперативом. Розмитість ключових понять – чи то екстериторіальна юрисдикція, чи то принцип non-refoulement – створює операційний розрив між міжнародними зобов'язаннями (*obligations erga omnes*) та їхньою національною імплементацією. Представлений термінологічний словник слугує фундаментальним засобом для подолання цього розриву. Він пропонує категоріальну матрицю, де кожен термін є дефінітивним ключем до розуміння як субстантивних прав, так і механізмів відповідальності. Таким чином, словник набуває статусу не просто довідника, а методологічної основи для якісного юридичного аналізу та формування науково обґрунтованої правової позиції у сфері міжнародних відносин та прав людини.

Сфера міжнародного захисту прав людини – це не лише сукупність конвенцій та декларацій, а й складна архітектура доктрин, процедур та принципів, які часто залишаються незрозумілими без точного термінологічного апарату. Запропонований словник вирішує цю проблему, пропонуючи не просто перелік слів, а навігаційний компас для юриста, студента чи правозахисника. Він охоплює терміни, які становлять критичні вузли системи, забезпечуючи перехід від формального знання до глибокого, конструктивного розуміння.

Галузь міжнародного захисту прав людини динамічно розвивається, постійно оперуючи складними юридичними категоріями та процедурними механізмами, які вимагають глибокого розуміння. Вибір термінів, що потребують змістовного пояснення (наприклад, «універсальна юрисдикція», «системне порушення», «ретрогресія»), повністю виправданий і значно підвищує практичну цінність видання.

Формат «термін – переклад англійською мовою – детальне пояснення» можна порівняти з точним інструментом: він дає змогу не лише зрозуміти термін у відриві, а й побачити його у контексті міжнародної правової системи. Це особливо важливо для студентів і молодих дослідників, які часто губляться у великій кількості джерел і визначень.

Важливою перевагою словника є його здатність сприяти гармонізації розуміння правничих термінів між українськими та міжнародними стандартами, що робить його незамінним інструментом для перекладачів, юристів-практиків і студентів юридичних факультетів. Крім того, словник формує міцну основу для подальшого академічного дослідження, що може включати аналіз розвитку прав людини, порівняльне дослідження національних та міжнародних правових систем, а також створення навчальних програм і курсів.

Чітке виділення термінів і перекладів робить роботу легкодоступною навіть для тих, хто тільки починає знайомство з дисципліною. Візуальна ясність словника сприяє комфортному засвоєнню матеріалу, що є важливою перевагою у навчальному процесі та наступних наукових дослідженнях. Видання демонструє високий ступінь академічної ритористики та уваги до деталей.

Словник вдало балансує між категоріями. Він охоплює: 1) фундаментальні доктрини (терміни, які пояснюють сам механізм відповідальності та юрисдикції, як-от «універсальна юрисдикція», «теорія позитивних зобов'язань» та «субсидіарність», які є архітектурними опорами міжнародного права; 2) процедурні категорії («спеціальний доповідач ООН», «розгляд індивідуальних скарг»),

розуміння яких є обов'язковим для практичної адвокатури; 3) виклики сучасності: включає актуальні, складні поняття: «ретрогресія» (щодо соціально-економічних прав), «спільна відповідальність», «управління міграційними потоками».

Він є незамінним інструментом для студентів під час підготовки до семінарів і практичних занять, для дослідників при написанні статей та монографій, а також для юристів і правозахисників під час підготовки матеріалів для міжнародних судів чи комітетів. Можна сміливо стверджувати, що словник не лише полегшує роботу з термінами, а й підвищує якість наукового мислення та правозахисної практики.

Авторський термінологічний словник «Міжнародний захист прав людини» виконаний старшим викладачем закладу вищої освіти Кравчук Світланою Миколаївною в рамках науково-дослідної роботи кафедри теорії права та конституціоналізму, Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти, НУ «Львівська політехніка» та рекомендований для здобувачів спеціальності D8 Право другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Словник є корисним інструментом для студентів, науковців та практиків у сфері права, сприяючи поглибленню розуміння та ефективному застосуванню міжнародних стандартів захисту прав людини. Рекомендований для кожного, хто прагне не просто знати про права людини, а ефективно їх захищати. Він є не лише навчальним посібником, а й практичним інструментом у боротьбі з безкарністю. Надає чіткість у визначеннях таких чутливих категорій, як «тортури», «умисна бездіяльність» чи «стандарт сумлінності», що є критично важливим для якісного документування порушень та судового переслідування.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

КРАВЧУК Світлана Миколаївна

**МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ
ПРАВ ЛЮДИНИ**

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура PT Serif. Умовн. друк. арк. 16,28

Видавець Марченко Т. В
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.: +38 (050) 370-19-57
e-mail: magnol06@ukr.net
<https://magnolia.lviv.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої
продукції: серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року, видане Державним комітетом
інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України.

Надруковано у друкарні видавця Марченко Т. В.